

«ACOLLIR, PROTEGIR I INTEGRAR ELS EMIGRANTS I ELS REFUGIATS»

Missatge del sant pare Francesc
per a la Jornada Mundial de l'Emigrant i el Refugiat 2018

14 de gener de 2018

Benvolguts germans i germanes,

«[L'emigrant] considereu-lo com un nadiu, com un de vosaltres. Estima'l com a tu mateix, que també vosaltres va ser immigrants en el país d'Egipte. Jo sóc el Senyor; el vostre Déu» (Lv 19,34).

Durant els meus primers anys de pontificat he manifestat diverses vegades com em preocupa la trista situació de tants emigrants i refugiats que fugen de les guerres, de les persecucions, dels desastres naturals i de la pobresa. Es tracta de manera indubtable d'un «signe dels temps» que, des de la meua visita a Lampedusa el 8 de juliol de 2014, he intentat llegir invocant la llum de l'Esperit Sant. Quan vaig instituir el nou Dicasteri per al servei del desenvolupament humà integral, vaig voler que una secció especial —dirigida temporalment per mi mateix— fos com una expressió de la sol·licitud de l'Església envers els emigrants, els desplaçats, els refugiats i les víctimes del tràfic de persones.

Cada foraster que truca a la nostra porta és una ocasió d'encontre amb Jesucrist, que s'identifica amb l'estranger acollit o rebutjat en qualsevol època de la història (cf. Mt 25,35.43). Cada ésser humà que es veu obligat a deixar la seva pàtria a la recerca d'un futur millor, el Senyor el confia a l'amor maternal de l'Església.¹ Aquesta sol·licitud s'ha de concretar en cada etapa de l'experiència migratòria: des de la sortida i al llarg del viatge, des de l'arribada fins al retorn. És una gran responsabilitat que l'Església vol compartir amb tots els creients i amb tots els homes i dones de bona voluntat, que són cridats a respondre amb generositat, diligència, saviesa i amplitud de mires —cadascú d'acord amb les seves possibilitats— als nombrosos desafiaments plantejats per les migracions contemporànies.

Pel que fa a això, vull reafirmar que «la nostra resposta comuna es podria articular a l'entorn de quatre verbs: acollir, protegir, promoure i integrar».²

Si prenem en consideració l'escenari actual, *acollir* significa, sobretot, ampliar les possibilitats perquè els emigrants i refugiats puguin entrar de manera segura i legal als països de destinació. En aquest sentit, seria desitjable un compromís concret per a incrementar i simplificar la concessió de visats per motius humanitaris i per a la reunificació familiar. Al mateix temps, espero que un major nombre de països adoptin programes de patrocini privat i comunitari, i obri corredors humanitaris per als refugiats més vulnerables. Seria convenient, a més, preveure visats temporals especials per a les persones que fugen de conflictes cap a països veïns. Les expulsions col·lectives i arbitràries d'emigrants i refugiats no són una solució idònia, sobretot quan es realitzen cap a països que no poden garantir el respecte a la dignitat ni als drets fonamentals.³

¹ Cf. Pius XII, Const. ap. *Exsul Familia, Titulus Primus*, I.

² Discurs als participants en el Fòrum Internacional «Migracions i pau» (21 febrer 2017).

³ Cf. Intervenció de l'Observador Permanent de la Santa Seu en la 103 Sessió del Consell de l'Organització Internacional per a las Migracions (26 novembre 2013).

Torno a subratllar la importància d'oferir als emigrants i refugiats un allotjament adient i decorós. «Els programes d'acolliment difosos, ja iniciats a diferents llocs, sembla que facilitin l'encontre personal, que permetin una millor qualitat dels serveis i que ofereixin més garanties d'èxit.»⁴ El principi de la centralitat de la persona humana, expressat amb fermesa pel meu estimat predecessor Benet XVI,⁵ ens obliga a anteposar sempre la seguretat personal a la nacional. Per tant, cal formar de manera adient el personal encarregat dels controls de les fronteres. Les condicions dels emigrants, dels qui sol·liciten asil i del refugiats, requereixen que se'ls garanteixi la seguretat personal i l'accés als serveis bàsics. En nom de la dignitat fonamental de cada persona, cal esforçar-se per a preferir solucions que siguin alternatives a la detenció dels qui entren en el territori nacional sense estar-hi autoritzats.⁶

El segon verb, *protegir*, es conjuga en tota una sèrie d'accions en defensa dels drets i de la dignitat dels emigrants i refugiats, independentment del seu estat migratori.⁷ Aquesta protecció comença a la seva pàtria i consisteix a donar informacions certes abans de deixar el país, així com en la defensa davant les pràctiques de reclutament il·legal.⁸ En la mesura del possible, hauria de continuar al país d'immigració, assegurant als emigrants una assistència consular adequada, el dret de tenir sempre amb ells els documents personals d'identitat, un accés equitatiu a la justícia, la possibilitat d'obrir comptes bancaris i la garantia del que és bàsic per a la subsistència vital. Si les capacitats i competències dels emigrants, els sol·licitants d'asil i els refugiats són reconegudes i valorades de manera oportuna, constituïran un veritable recurs per a les comunitats que els acullen.⁹ Per tant, espero que, en el respecte a la seva dignitat, els sigui concedida la llibertat de moviment als països d'acollida, la possibilitat de treballar i l'accés als mitjans de telecomunicació. Per als qui decideixen tornar a la seva pàtria, subratllo la conveniència de desenvolupar programes de reinserció laboral i social. La Convenció internacional sobre els drets de l'infant ofereix una base jurídica universal per a la protecció dels emigrants menors d'edat. Cal evitar-los qualsevol tipus de detenció per raó del seu estat migratori i assegurar-los l'accés regular a l'educació primària i secundària. Igualment cal garantir-los la permanència regular en arribar a la majoria d'edat i la possibilitat de continuar els estudis. En el cas dels menors no acompanyats o separats de la família, és important preveure programes de custòdia temporal i d'acolliment.¹⁰ D'acord amb el dret universal a una nacionalitat, tots els nens i nenes l'han de tenir reconeguda i certificada de manera adequada des del moment del naixement. L'apatridia en què es troben a vegades els emigrants i refugiats pot evitar-se fàcilment per mitjà de «lleis relatives a la nacionalitat conformes amb els principis fonamentals del dret internacional».¹¹ L'estat migratori no hauria de limitar l'accés a l'assistència sanitària nacional ni als sistemes de pensions, així com tampoc a la transferència de les seves contribucions en el cas de repatriació.

⁴ Discurs als participants en el Fòrum Internacional «Migracions i pau» (21 febrer 2017).

⁵ Cf. Benet XVI, Carta enc. *Caritas in veritate*, 47.

⁶ Cf. Intervenció de l'Observador Permanent de la Santa Seu en la 20 Sessió del Consell dels Drets Humans (22 juny 2012).

⁷ Cf. Benet XVI, Carta enc. *Caritas in veritate*, 62.

⁸ Cf. Consell Pontifici per a la Pastoral dels Emigrants i Itinerants, Instr. *Erga migrantes caritas Christi*, 6.

⁹ Cf. Benet XVI, Discurs als participants en el Congrés Mundial sobre la Pastoral de los Emigrants i els Refugiats (9 novembre 2009).

¹⁰ Cf. Benet XVI, Missatge per a la Jornada Mundial de l'Emigrant i el Refugiat 2010; Intervenció de l'Observador Permanent de la Santa Seu en la 26 Sessió Ordinària del Consell dels Drets Humans. Els drets humans dels emigrants (13 juny 2014).

¹¹ Consell Pontifici per a la Pastoral dels Emigrants i Itinerants i Consell Pontifici *Cor Unum*, «Acollir Crist en els refugiats i en els desplaçats forçosos» (2013), 70.

Promoure vol dir essencialment treballar amb la finalitat que a tots els emigrants i refugiats, així com a les comunitats que els acullen, se'ls doni la possibilitat de realitzar-se com a persones en totes les dimensions que componen la humanitat volguda pel Creador.¹² D'entre aquestes, la dimensió religiosa ha de ser reconeguda en el seu valor just, garantint a tots els estrangers presents en el territori la llibertat de professar i practicar la fe pròpia. Molts emigrants i refugiats tenen qualificacions que cal certificar i valorar convenientment. Així com «el treball humà està destinat per naturalesa a unir els pobles»,¹³ encoratjo a esforçar-se en la promoció de la inserció sociolaboral dels emigrants i refugiats, garantint a tots —inclosos els qui demanen asil— la possibilitat de treballar, cursos formatius lingüístics i de ciutadania activa, i també una informació adequada a les llengües pròpies. En el cas dels emigrants menors d'edat, la seva participació en activitats laborals ha de ser regulada de manera que es previnguin abusos i riscos per al seu creixement normal. L'any 2006 Benet XVI subratllava que la família és, en el context migratori, «lloc i recurs de la cultura de la vida i principi d'integració de valors».¹⁴ Cal promoure sempre la seva integritat, afavorint el reagrupament familiar —incloent-hi els avis, germans i néts—, sense sotmetre-la mai a requisits econòmics. Pel que fa a emigrants que demanen asil i refugiats amb discapacitat, cal assegurar-los més atencions i ajudes. Considero digne d'elogi els esforços desplegats fins ara per molts països en termes de cooperació internacional i d'assistència humanitària. Amb tot, espero que en la distribució d'aquests ajuts es tinguin en compte les necessitats —per exemple: assistència mèdica i social, i també educació— dels països en vies de desenvolupament, que reben importants fluxos de refugiats i emigrants, i que s'incloguin de la mateixa manera entre els beneficiaris de les mateixes comunitats locals que pateixen carestia material i vulnerabilitat.¹⁵

El darrer verb, *integrar*, se situa en el pla de les oportunitats d'enriquiment intercultural generades per la presència dels emigrants i refugiats. La integració no és «una assimilació, que indueix a suprimir o a oblidar la identitat cultural pròpia. El contacte amb el proïsme porta, més aviat, a descobrir el seu «secret», a obrir-se a ell per a acceptar els seus aspectes vàlids i contribuir així a un coneixement més gran de cadascun. És un procés llarg, encaminat a formar societats i cultures, fent que siguin cada vegada més reflex dels dons multiformes de Déu als homes».¹⁶ Aquest procés pot accelerar-se mitjançant l'oferiment de la ciutadania, deslligada dels requisits econòmics i lingüístics, i de vies de regularització extraordinària als emigrants que puguin demostrar una llarga permanència al país. Insisteixo una vegada més en la necessitat d'afavorir, en qualsevol cas, la cultura de l'encontre, multiplicant les oportunitats d'intercanvi cultural, demostrant i difonent les «bones pràctiques» d'integració, i desenvolupant programes que preparin les comunitats locals per als processos integratius. He de destacar el cas especial dels estrangers obligats a abandonar el país d'immigració a causa de crisis humanitàries. Aquestes persones necessiten que se'ls garanteixi una assistència adient per a la repatriació i programes de reinserció laboral a la seva pàtria.

D'acord amb la seva tradició pastoral, l'Església està disposada a comprometre's en primera persona perquè es portin a terme totes les iniciatives que s'han proposat més

¹² Cf. Pau VI, Carta enc. *Populorum progressio*, 14.

¹³ Joan Pau II, Carta enc. *Centesimus annus*, 27.

¹⁴ Benet XVI, Missatge per a la Jornada Mundial de l'Emigrant i el Refugiat 2007.

¹⁵ Consell Pontifici per a la Pastoral dels Emigrants i Itinerants i Consell Pontifici Cor Unum, «Acollir Crist en els refugiats i en els desplaçats forçosos» (2013), 30-31.

¹⁶ Joan Pau II, Missatge per a la Jornada Mundial de l'Emigrant i el Refugiat 2005.

amunt. Això no obstant, per a obtenir els resultats esperats és imprescindible la contribució de la comunitat política i de la societat civil —cadascú segons les seves responsabilitats.

Durant la Cimera de les Nacions Unides, celebrada a Nova York el 19 de setembre de 2016, els líders mundials van expressar clarament la voluntat de treballar a favor dels emigrants i refugiats per a salvar les seves vides i protegir els seus drets, compartint aquesta responsabilitat a nivell global. Amb aquesta finalitat, els Estats es van comprometre a elaborar i aprovar abans de finals de 2018 dos pactes globals (Global Compacts), un dedicat als refugiats i un altre als emigrants.

Estimats germans i germanes, a la llum d'aquests processos iniciats, els propers mesos representen una oportunitat privilegiada per a presentar i donar suport a les accions específiques, que he volgut concretar en aquests quatre verbs. Us convido, doncs, a aprofitar qualsevol oportunitat per a compartir aquest missatge amb tots els agents polítics i socials que estan implicats —o interessats a participar— en el procés que conduirà a l'aprovació dels dos pactes globals.

Avui, 15 d'agost, celebrem la solemnitat de l'Assumpció de la Benaurada Maria Verge al Cel. La Mare de Déu va experimentar en ella la duresa de l'exili (cf. Mt 2,13-15), va acompanyar amorosament el Fill en el seu camí fins al Calvari i ara comparteix eternament la seva glòria. A la seva intercessió maternal confiem les esperances de tots els emigrants i refugiats del món i els anhels de les comunitats que els acullen, per tal que, d'acord amb el manament diví suprem, aprenguem tots a estimar el proïsme, l'estranger, com a nosaltres mateixos.

Francesc

Vaticà, 15 d'agost de 2017

Solemnitat de l'Assumpció de Maria Verge